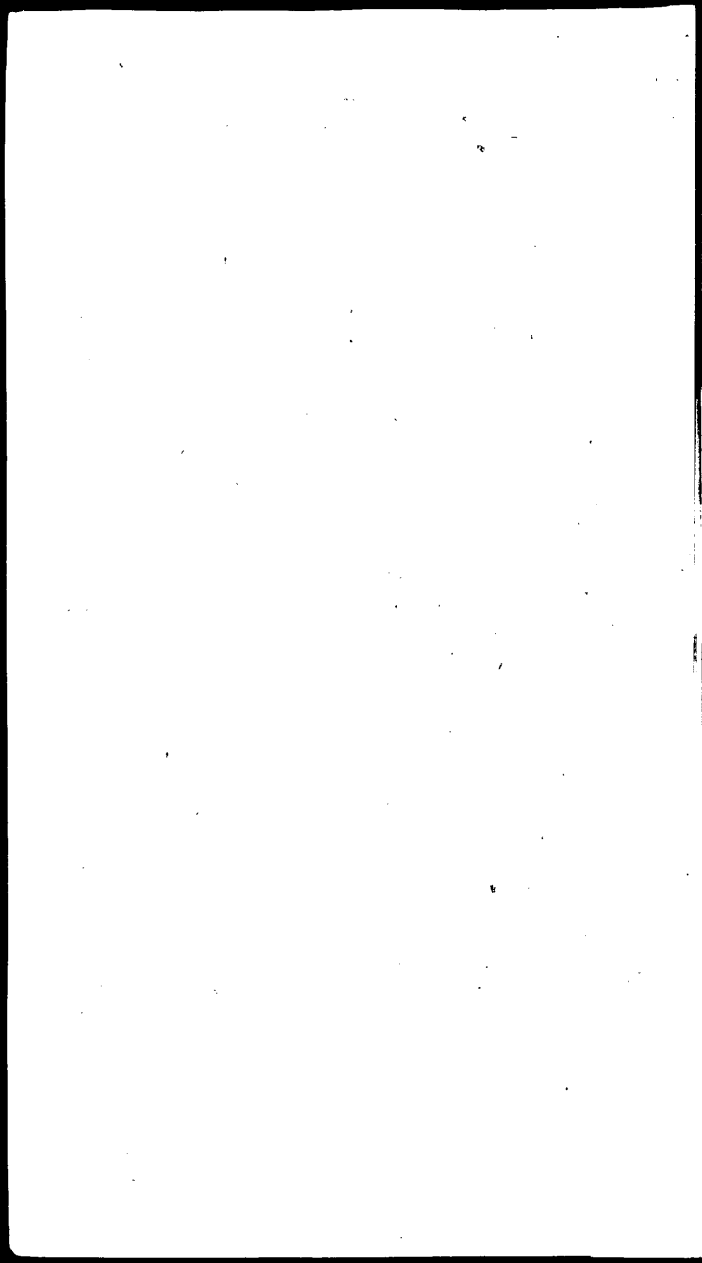

3014

B

17

207 N/1
KW 3014 B17

H E T
E I G E N D O M S - R E C H T
D E R
S T A D H A A R L E M,
O P D E Z O O G E N A A M D E
G E E S T E L I J K E G O E D E R E N,
V O O R R U I M T W E E E E U W E N A A N H A A R A F -
G E S T A A N ; S C H O O N T H A N S G E R E C L A -
M E E R D W O R D E N D E D O O R D I E V A N
H E T V O O R M A A L I G B E V O O R R E C H T
K E R K G E N O O T S C H A P,
A A N G E T O O N D E N V E R D E D I G D I N E E N E
A D S T R U C T I V E M I S S I V E
V A N D E M U N I C I P A L I T E I T D E R Z E L V E R S T A D
A A N D E
E E R S T E K A M E R V A N H E T V E R T E G E N -
W O O R D I G E N D L I G H A A M D E S B A -
T A A F S C H E N V O L K S.

M E T D E
B I J L A G E N.

T e H A A R L E M b i j
A. L O O S J E S, P. Z.
1 8 0 0.

CO

AND TRUC

ALBERT BERN

De Municipaliteit der Stad Haare
lem,

Aan

De Eerste Kamer van het Ver-
tegenwoordigend Lichaam des
Bataaffchen Volks.

BURGERS REPRESENTANTEN!

De zorg voor de belangen onzer Stad en Burge-
rij, als de hoofdplicht van den post, waarin wij ons
gesteld vinden, noopt ons, om uwe aandacht van an-
dere gewichtige voorwerpen, voor eenige oogenblik-
ken, aftetrekken.

De reden hier van ligt in zeeker Adres, reeds in
de maand Maart deezes loopenden jaars, ter uwer
Vergadering ingediend, door eenige, zich noemende
Gemagtigden der Nederduitsche Hervormde Gemeen-
ten, in deeze en geene, daar bij vermelde, Steden
van het voormaalig Gewest Holland; dienende voor-
naamlijk ter reclame der Geestlijke Goederen en Fond-
sen, die bij het 4de der Additioneele Artikelen van
de Staatsregeling *Nationaal verklaard* zijn; en zulks
onder zeeker voorgewend betoog der Eigendomsrech-
ten, welken die van het voorig heerschend Kerkge-
nootschap, hier ten lande, in 't gemeen, en die der
Gemeenten, aan het hoofd van dit Adres vermeld,
in 't bijzonder, op die Goederen en Fondsen ver-
meenen te hebben: — welke gronden van reclame,

A

ver-

vervolgens, almede, zekere Commissie van Afgevaardigden uit de gefamentlijke Walsche Hervormde Gemeenten, binnen deeze Republiecq, bij een naaderhand afzonderlijk ingediend Request, ook *voor de haare aanneemen en verklaaren.*

Deeze stukken, federt, met anderen daar toe betrekkelijk, door den druk, opentlijk gemeen gemaakt, en alzoo derzelve meer bijzondere inhoud, naader ter onzer kennisse gekomen zijnde; zagen wij daar uit, met geene geringe bevreemding, dat, bij het eerste dier Adresfen, onder de lastgeevende Gemeenten, bijzonderlijk ook die van *Haarlem* genoemd wordt, en het tweede insgelijks uit naam spreekt van de Walsche Hervormde Gemeente, binnen deeze onze Stad, als door één haarer Predikanten en Ouderlingen mede ondertekend zijnde. Daar nu, bij deeze *algemeene* reclame der Geestelijke Goederen en Fondsen, ook bijzonderlijk het voorheen zoo genaamd *Comptoir van Geestelijke Goederen en van Commanderie Goederen van St. Jan te Haarlem*, genoemd worden, en, niet onduidelijk, zoo *gen:raalijk*, als zelfs *speciaal*, bij een tweede Request der Nederduitschen gereclameerd, moest deeze onze verwondering hier bij des te grooter worden; overmits het wettig recht van Eigendom der Stad en Burgerij van Haarlem op deeze gewezene Geestelijke, en federt ruim twee eeuwen reeds *geseculariseerde*, Goederen, meermaalen, in onderscheidene manieren, en, op verschillende tijden, zelfs in openbaare geschriften, *ad oculum* is gedemonstreerd en buiten alle contestatie gesteld: ja, dat meer is, van tijd tot tijd, door veele kundige en notabele Leden van het voormaalg heerschend Kerkgenootschap, binnen deeze Stad, niet min opentlijk,

zoo met mond als penne erkend en geadvoueerd is geworden; gelijk, tot voor korten, die van den Kerkeraad, zoo der Nederduitfche als der Walfche Ge-reformeerde Gemeenten, alhier, dit almede niet ont-kend, maar veeleer als voor beweezen hebben aange-nomen, bij derzelve fchriftelijk ingediende bezwaaren aan ons, over zekere refoluie door ons, op-zichtelijk de tot dien tijd uit Stads Kafte betaalde tractementen aan derzelve Kofters en Voorzangers, genomen: bij welke gelegenheid de cerftgemelden ons fchreeven: „ dat zij het Eigendom der Stad aan „ de Geestelijke Goederen niet willen ontkennen, „ als zijnde de overdragt van dezelve aan de Stad, „ voor gedaane Verschotten, gedurende het beleg, bij „ accord van 23. April 1581. wel bekend;” en de laaftten, nog meer onbewimpeld in deezer voegen zich hieromtrent verklaaren: „ Wij zijn het voor het „ overige met ul. volkomen eens, dat, in deeze Stad, „ geene eigentlijke Geestelijke Goederen, buiten die, „ welken onder beheering van voormalige Kerkmees- „ teren plagten te zijn, aanwezig zijn, en dat die „ geene, welke hier van in deeze Stad *ten onrechte* „ dien naam draagen, *een waar eigendom der Stad en* „ *Burgerij* zijn, en dat dus *alle overige uitgiften* ten „ behoeven der voormalige heerfchende of bevoor- „ rechte Kerk, en, dus ook van ons, *uit de Stede-* „ *lijke Casa*, gedragen zijn geweest.” — Zijnde de Mifive van den Walfchen Kerkeraad, onder an-deren, ook door een der Ouderlingen geteekend, wiens naam men onder het gedrukt Adres der Walfche Commiffie aan uwe Vergadering leest.

Daar ondertafchen, uwe Vergadering heeft goed-gevonden, om de bovengnoemde Requesten, niet

andere voortgelijke van elders ingeleverd, in gewoone deliberatie te neemen, en ; gelijk wij, uit zekere gedrukte stukken, uitgegeeven op naam van Gecommitteerden uit de meeste Nederduitfche Hervormde Gemeenten, tot de Sijnoden van Zuid- en Noord-Holland behoorende, verneemen; met en benevens een reeds op verfcheiden dier Adrefen ter uwer Vergadering ingekomen declinatoir advies van het Uitvoerende Bewind, in handen te ftellen van eene perfonnee Commiffie, om op dezelve te dienen van confideration en advies; oordeelen wij, zonder uwe raadpleegingen en befluiten daarop te willen vooruitloopen, of ons intelaaten met den generaalen inhoud dier Requesten, (als geenzins van onze competentie zijnde,) niet langer te mogen ftilzitten, maar verpligt te zijn, in zoo verre ook het daar bij gereclameerde bepaaldelijk ten præjudice en achterdeel van onze Stad en Burgerij is ftrekkende, het deugdelijk recht derzelve [met allen nadruk te vindiceren tegen eenen eifch, zoo vreemd, en nochtans met zoo veel fiducia gedaan, en met allerleie fpitsvindige en futile raifonnementen onderfteund: te meer daar wij meenen, naa alle voorige op dit punt reeds ingediende elucidation en bewijzen, nog een en ander tot verdere adftructie in deezen te kunnen bijbrengen en aanvoeren.

Voor af zij het ons vergund, in het algemeen aantemerken: dat deeze geheele reclame en de gronden, waarop dezelve gefchiedt, eerst kortlings uitgedagt fchijnen te zijn, om welligt te beproeven, hoe verre men het daar mede zoude kunnen brengen, en dat zij dus al het aanzien hebben van eenen louter gewaagden ftap. Nimmer te vooren immers hoorde men van dusdanige

danige pretensien en sustenuen, (eenigen en wel de voornaamsten van welke onderstellingen en asfumptien, het Uitvoerend Bewind dan ook, bij derzelver declinatoir advies, te recht doet voorkomen, „ als geheel „ strijdig, zoo met de waare gesteldheid van zaaken „ omtrent den uitwendigen staat der Roomfche, en „ daar na der Hervormde Kerk, als met de geschiedenis der Reformatie,”) noch kon daar aan gedacht worden, bij de aanstelling van Commissien, eeniglijk gedecerneerd, om „ *ten gevolge van de Staatsregeling „ en de additioneele Artikelen* tot dezelve, de vereischte „ schikkingen voor de Hervormde Gemeenten, in ons „ Vaderland, te maaken”; gelijk de *Leydsche en Haagsche* leden dier Commissien, in hunne uitgegeven stukken, den aard van derzelver qualificatie, op die wijze, opgeven.

Algemeen toch stondt men, bij de leden van het voormalig heerschend Kerkgenootschap, sedert de invoering der Staatsregeling, in het rechtmatig begrip, dat de subsidien, tot dus verre aan deszelfs Leeraaren, Hoogleeraaren en andere Kerkendienaaren, van 'slands wege, of uit andere publicque casfen, verleend, met het verloop der drie bepaalde jaaren, moesten ophouden, en dat men, gevolglijk, bij tijds hadde omtezien naar middelen, om, uit vrijwillige Contributien, eigene Fondsen, die dezelve konden vervangen, op te rechten.

De Burger VAN ALPHEN zelve, die, als Voorzitter, de eerste vergadering der Gecommitteerden uit de Nederduitsche Gemeenten, op den 16 Julij des laatstvoorigen jaars opende, draagt, in zijne aanspraak bij die gelegenheid, *dit oprichten van Fondsen* als een der voornaamste pointen van deliberatie bij zijne vergade-

ring voor; verscheidene afzonderlijke exhortaties daartoe, nevens deeze en geene plans en ontwerpen, wierden ook, van tijd tot tijd, zoo in maandwerken als afzonderlijke geschriften, door den druk gemeen gemaakt; ja, bij sommige Gemeenten, zelfs, onder meer anderen, bij die der *Walschen*, *binnen deeze Stad*, daadelijke schikkingen gemaakt en de noodige Fondsen opgericht: gelijk ook die der Nederduitschen, alhier, reeds begonnen zijn, met voorloopige Intekeningen tot jaarlijkche Bijdragen, ten zelfden einde, te laten doen.

Frouwens schijnen ook die der *Walsche Kerken*, — hoe zeer anders den eisch en de aangeroerde bewijzen hunner Nederduitsche Geloofsbroeders voor de hunne aannemende, echter niet zoo ten vollen overtuigd geweest te zijn van de wettigheid des eenen en de duchtigheid der anderen, of zij hebben het noodig en meer veilig geoordeeld, om, bij derzelve afzonderlijk Adres, daarenboven en wel voornamelijk toevlugt te neemen tot middelen van eenen meer zedelijken aard: schoon ook deeze verscheidene sustenuen vervatten, niet minder nieuw en vreemd, jaa, die, wel overwogen, van noch ongelijk verdere uitzichten zijn, en niet minder regelrecht aanloopen tegen de gronden en voorschriften der Staatsregeling. Immers, wie ziet niet, dat het denkbeeld van eenen Nationaalen Godsdienst, — vooral wanneer het, gelijk in dit Adres, gehegd word aan slegts een *afzonderlijk stelsel van Godgeleerdheid*, — en dat der bezoldiging van deszelfs dienaaren, tevens dat van eene allernaauwste *hereeniging van Kerk en Staat* van zelve insluit en met zich brengt: en dat het één ook het ander volstrekt noodzaakelijk zoude maaken, om de ondraaglijkste Hierarchy, met alle de daar uit te wagtene wanörders en bcroeringen in den Burgerstaat, voortekomen? behal-

ven dat ons ook niet bewust is, dat die van het voormaalg heerschend Kerkgenootschap, ooit voor hun deezzen uitsluitenden tijtel van *Nationaalen Godsdienst*, met opzigt tot deszelfs bijzondere leerbegrippen, zich hebben aangemaatigd.

Bovendien verdient het, ongetwijfeld eene bijzondere opmerking, ja levert het te gelijk een bijkomend bewijs op, zoo wel van de nieuwhed, als ongegrondheid deezer reclame van de Requestranten, dat de ongenoemde Schrijver van zeker kort daar naa in openbaaren druk uitgekomen Stukje, getijtel: *Aanmerkingen op het Request der Roomschegezinden, tegen dat der Gereformeerde Gemeenten enz.* — een Schrijver, die, aan de eene zijde, eene zoo dooroeffende Rechtskunde en bedrevenheid in de Vaderlandsche Geschiedenisfen, als, aan den anderen kant, den warmsten ijver voor de zaak en belangen der Requestranten, allerwege ten toon spreidt, — wel verre van derzelver asfuntie aantemenen, „ als of hun afzonderlijk Kerkgenootschap, bij de Reformatie, hier te lande, in het wettig bezit in den eigendom der Roomsche Kerkgoederen gesucecedeerd ware, en dat wel bij uitsluiting van alle overige Vaderlandsche Hervormde Christenen. ” — integendeel, ten klaarsten aantoon, en zulks met het gezach der voornaamste Rechtsgeleerden van vroegeren tijd staaft, dat deeze goederen, als *aan den Lande vervallen* zijnde, door de Staaten, als representeerende de gantsche Natie, (en niet eeniglijk een *gedeelte*, veel weiniger *dat* gedeelte derzelve, het welk op dien tijd nog verre de *minderheid* uitmaakte) ten behoeve van dat geheel der Natie zijn aangeflaagen en in bezit genomen, (niet blootelijk onder hunne administratie gekomen, ingevolge van een hersfenbeeldig *Contract*,

waar van nergens spooren te vinden zijn in de oirkonde des Lands, of tot dus verre voor de vermeende eigenaars beheerd) maar daadelijk geëmploijeerd en gedeeltelijk veralieneerd ten *gemeenen beste*, en om in den nood der tijden te voorzien: — schoon, wel is waar, de Staaten tevens een aanzienlijk deel dier Goederen, uit loutere willekeur en eenzijdige gunst (die nogthans door deezen Schrijver voor billijk en wettig gehouden word; waar in hij het, in zoo verre, met de Requestranten dan ook eens is) *affecteerden* aan het onderhoud der Kerkendienaaren van dat Godsdienstig Genootschap, waar van de meesten hunner leden waren, en waar aan zij dan ook, uit dien hoofde, bijzondere privilegiën, ja zelfs eene uitsluitende protectie verleenden: — door welke, en andere *bekende* middelen, het dan ook niet wel konde misfen, of dit bevoorrecht Kerkgenootschap moest, naa verloop van tijd, alhier het talrijkste worden.

Dan om afteftappen van dit algemeene (’t geen eger uiet geheel onaangeroerd kon blijven, als hebbende eene al te naauwe betrekking tot dat bijzondere, waar op wij meer bepaaldlijk moeten stilstaan) en naader ter zaak te koomen: Toen wij, in den jaare 1797, van het Provinciaal Committé van Holland, op order van een Commissie der Nationale Vergadering, aanschrijving ontvingen, om, onder meer andere, daar bij vermelde artikelen, de afscheiding van Kerk en Staat speeteerende, op het 9de en 10de dier Artikelen, betreffende „ de fondsen en wijze, op welke de Leeraaren der geweeze heerschende Kerk tot hier toe bezoldigd zijn geworden, „ mitsgaders „ den tegenwoordigen staat der goederen en inkomsten, voorheen behoord hebbende aan Geestelijke Corporatien en „ het

„ het emploij derzelve, ” de noodige elucidatien te fuppeditereen, bleven wij geenfints in gebreke, om onverwijld, door eene ampele refcriptie daar aan te voldoen; hebbende wij, in deeze onze Misfive, tevens gevoegd en ingelascht een zeer gedetailleerd, en gelijk wij meenen, onwederleglijk betoog van het wettig recht van Eigendom onzer Stad en Burgerij op de hier gelegene, gewezene Geestelijke Goederen: gelijk dan ook het Committé voornoemd, in de daar bij gegevene elucidatien fchijnt berust te hebben, als hebbende wij van hetzelve federt geene nadere aanvraage ontfangen.

Uit deeze onze refcriptie nu en het daar in voorkomend betoog, — die wij, met en neffens het daar bij aangehaald Accord van 24 April 1581. (insgelijks te vinden in de gedrukte Privilegien van Haarlem, pag. 328 tot 333.) als Bijlagen, onder de Letters A en B. copijelijk hier nevens voegen, en aan welker breedere inhoud wij ons, korthedshalven, refereeren, blijkt middagklaar:

Dat, de hier liggende voormalige Geestelijke Goederen, door de Staaten van den Lande, en den Prince *Willem I*, aan de Stad Haarlem, of wel aan de Regeering derzelve, ten haare behoefte, niet blootelijk onder *adminiftratie* gefield (gelijk de Requestranten het gaarne alzoo willen doen voorkomen) maar *afgeftaan* en *in wettigen eigendom overgedragen zijn*, en zulks wel in *betaaling* voor gedaane *verfchotten* aan den Lande, zoo uit Stads beurfe, als uit die der Burgeren en andere particulieren, mitfgaders voor *geleverde waaren* enz., gelijk ook tot fchadeloosftelling en vergoeding voor geledene fchaden, verliezen en opgebrachte redemptie, geduurende het beleg, ” en naa

de verovering der Stad, door de Spanjaarden: zijnde deze overgifte dan ook, in dezen en geen anderen zin, van den beginne tot heden, bij de Regeering der Stad verstaan en begrepen geworden, als die, uit kracht daar van, met deze Goederen altijd als eigen Stadsgoederen gehandeld, en zelfs, van tijd tot tijd, aanzienlijke Perceelen daar van verkogt, en aan de Koopers overgedragen heeft.

Dat wijders deze cesfie en overdragt gedaan is, niet ten behoeve van *een gedshe*, en op dien tijd nog verre de minderheid, sehoon naaderhand dan ook de meerderheid geworden; (gelijk de Requestranten, in het eerste Adres der Nederduitschen al mede tragten te insinueren, en de bovengenoemde Schrijver der Aanmerkingen zelfs met ronde woorden zich veroorloofd te zeggen) maar voor en ten behoeven van de **ALGEHEELE Burgerij, Inwoosers en anderen**, en gevolglijk zoo wel van de, bij de overgaaf, nog in grooter getale overgeblevene Roomschegezinden, en andere Hervormden, als van de Calvijsgezinde Gereformeerden.

En eindelijk, dat de Goederen, bij het Accord of Contract gestipuleerd, ten behoeve voornocmd, werden gegeven en opgedraagen, niet onder het beding, om uit de inkomsten daar van, de Tractementen te betaalen van de Predicanten en andere Kerkedienaaren van *eenig* Kerkgenootschap, binnen de Stad, zelfs niet van dat, boven anderen in zoo verre bevoorrecht, dat men, van Stadswege, deszelfs *Religie* (gelijk het Contract luidt) bij uitsluiting van allen anderen eerdienst, ingevolge van de Staatsresolutie van Maart te vooren, te Amsterdam genomen, beloofde te zullen laten exercereen; — maar „ten *vrijen eigen*,
 cn

en om ze als andere Stadsgoederen te mogen verkoopen, ” zonder eenige andere lasten of bezwaaren, dan van eenigen, uitdrukkelijk daar bij vermeld, doch waar van geenen opzicht hebben tot het door de Requestranten vermeend doeleinde, of tot eenig kerkelijk gebruik, behalven alleen het eerste, waar bij de Stad verplicht word tot de halve betaaling van den Predicant en Schoolmeester in de Beverwijk, en dat noch wel bepaaldelijk uit de twee conventen aldaar, die onder anderen, voor de helft mede aan die van Haarlem waaren afgestaan.

Wordende de wettigheid van dit Contract en van deze geheele transactie, bij de Nederduitschen volmondig en met ronde woorden erkend, wanneer zij in Bijlage No. 2. op hun eerste Adres, zeggen: „ dat de Staaten aan die van Haarlem dit geschenk konden doen, *ex plenitudine Potestatis.*” Wel is waar, dat zij, ook bij deze hunne verklaring (hoe onbestaanbaar zulks ook moge zijn) hun vorig begrip inhaaereren, „ dat deze met alle de Geestelijke Goederen, „ hier ten Lande, in 't gemeen, tot Godsdienstige „ einden moesten blijven gedestineerd:” dat hoe de Requestranten deze hunne opinie, na de zoo duidelijke ontvouwing van het oogmerk en doeleinde deezes afstands aan Haarlem, bij den aanvang van het Accord, hier van applicatie kunnen maaken, en zich durven veroorloven, om dezeive staande te houden, valt bezwaarlijk te begrijpen; te meer nog, daar zij zelve vervolgens (in hunne bijlage 3. *uitgegeven Stukken* pag. 64.) erkennen, dat de Staaten, nu en dan, genoodzaakt wierden, om de Geestelijke Goederen tot *Burgerlijke* einden te destineeren, en dit met het voorbeeld van *Haarlem* ophelderen.

De Requestranten trachten wel de onbestaanbaarheid in dit hun raisonnement weg te nemen, en van hunne geinhaereerde voorige meening voor reden te geeven:

1. „ Omdat het gemis, 't geen daar door (te weten „ het geschenk aan Haarlem) wierd te weeg gebragt, „ op eene andere wijze (zoo zij zeggen), het intro- „ duceeren der Oortjes gelden naamlijk, wierd ver- „ goed, ” maar hier schijnen zij hun gepretendeerd recht op de goederen van Haarlem geheel optegeeven, overmits deeze Oortjes Gelden (gelijk zij in hunne Bijlage 3 zelve toonen) als Subsidien aan het generaal Geestelijk Comptoir of Comptoiren verleend zijn, en dus zouden moeten gehouden worden, al meede voor het aan Haarlem afgestaane gefubintreerd te wizen: hebbende de Stad zelve nimmer van deeze Oortjes-Gelden geprofiteerd. Dat echter dit hun oogmerk geenzints zij, is blijkbaar uit eene volgende redengeeving voor hunne bovenstaande sustenue. Immers voegeu zij er bij:

2. „ Omdat, hoe onbepaald ook die schenkingen „ *schijnen* gedaan te zijn, de goederen niet werden „ overgegeeven, als met de lasten op dezelveu geaf- „ fecteerd. ” Men noemt hier bij wel alleen twee van deeze lasten, te weeten de Alimentatie der nog aanwezige Conventuaalen, en het betaalen van de helft in het Tractement van den Predicant en Schoolmeester, in de Beverwijk; doch het blijkt niet onduidelijk, uit het onmiddelijk bijgevoegde, hier voorkomende als eene gevolgtrekking uit die zelfde bewoordingen in het Adres: „ gelijk dan ook uit dezelve de Predicanten in die (Haarlemsche) Gemeente, gedeeltelijk „ be-

„ betaald worden;” wat men door deeze lasten verstaan wil hebben.

Ondertusfchen] geeven de bewoordingen, bij het Conteact voorkomende, en waarop de Requeftranten voornaamlijk fchijnen te doelen, in verband begrepen met de voorgaande, *mits dat de lasten, daar up ftaande* enz., geene de minfte aanleiding om hier aan eenige andere lasten, dan aan die van ordinaris verpondingen of foortgclijke, te denken. Immers worden dezelve alleen bepaald tot de twee Conventen in de Beverwijk; gelijk het verband, waarin zij voorkomen, ontegenzeggelijk aanwijst: luidende de geheele Periode van het Contract, door de Requeftranten (fchoon niet zonder de fubtile verandering van het woord *ftaande*, in dat van *geaffecteerd*) daar uit aangehaald, in voege als volgt:

„ Mitsgaders oock de helft van de goederen, toebehoorende de twee Couenten, in de Beuerwijk
 „ geftaen hebbende, daar van de Staten dander helft
 „ tot henwaerts behouden, omme bij henluiden ad
 „ pios ufus geemploijeert te worden, midts dat de lasten,
 „ daarup ftaande, mitsgaders de Alimentatie der
 „ Conuentualen, den Predicant en de Schoolmeester
 „ *van dier plaetse* oock half en half gedraghen fullen
 „ worden.” Op gelijke wijfe, wanneer vervolgens, in 't gemeen van alle de overige, bij dit Contract afgeftaane goederen gezegd word, dat zulks gefchiedde,
met alle fulke lasten, als die bij de jegensvvoordighe Couentualen, ghillebroeders en gheestelijke perfoonen, en de heuren Voorfaaten mede belast en besvvaert zijn, word door dit laafte bijvoegzel duidelijk genoeg opgehelderd, dat hier almede geene
 an-

andere lasten kunnen bedoeld worden, dan die van ordinaris Verpondingen en foortgelijken.

Wat bijzonderlijk de Goederen van de Commande-rij der orde van St. Jan betreft, — welken de Re-questranten (Bijl. 2. pag. 5.) eenigzints twijffelachtig zeggen, dat naderhand bij de overigen gekomen zijn; schoon het duideljk is, (gelijk ook *van Costen de Bruin* in zijn *Stad Haarlem* pag. 95. aantoot) dat zij wel dégelijk in het accoord begrepen waren, even gelijk zulks ook kort daar naa zodaanig uitgewezen wierd, bij eene nadere explicatoire Staats-Resolutie van 22. Dec. 1581. omtrent die der Bernarditen en Regulieren, uit welker inkomsten de Leydsche Prof-fesforen tot dien tijd betaald wierden, en die dus aan Haarlem van wegens de Universteit te Leyden, schijnen betwist geworden te zijn; (zie *gedrukte Pri- vilegien van Haarlem* bl. 336 en 37.) het is bekend, dat kort na de Resolutie der Staaten van het Jaar 1577. waar bij de Geestelijke Goederen ten profijte en ge-bruik van elke Stad gedestineerd wierden, deeze Commenderij goederen, uit kragt van de Gentsche Pacificatie, en als ingelijfd en vereenigd zijnde met die van den Grootmeester te Maltha, en Oversten-Meester van Duitschland, door den toenmaaligen Com-mandeur en Conventualen van Haarlem, zijn gerecla-meerd, met dien gevolge, dat de gemelde Resolutie, ten dien opzigte, buiten effect wierd gesteld; gelijk dan ook eenige Jaaren na het aangegaan accoord (te weten in 1589) op nadere aanschrijving van Prince *Maurits* aan de Stad, de S. Jans Heeren in het bezit en beheer hunner goederen gelaaten wierden, en ook tot op het overlijen van alle de Conventualen ge-bleven zijn; tot dat eindelijk, na herhaalde reclames

VAN

van deeze en meer andere zulke goederen, in de Republiek gelegen, door de Malthefer Ridders, in den Jaare 1663. bij Holland, met den Prins Cardinaal *van Heseu*, als Oversten-Meester van de orde, in Duitschland, hieromtrent wierd overeengekomen en den afstand derzelven bekomen voor eene som van 185,000 Guldens.

Deeze goederen, der nu alzoo voor 's Lands geld gekogt en betaald zijnde, zouden derhalven uit dien hoofde, aan eene notoire uitzondering onderworpen zijn: al ware het ook, dat der Requestranten aanspraak op de overigen konde gelden; waarvan wij echter het tegendeel ten duidelijken hebben aangetoond en bewezen, uit den aard en inhoud van het meer maalen aangehaald verdrag van 1581.

Ja dit niet alleen; maar ook van elders blijkt het ten klaarsten, dat de gewezen Geestelijke Goederen van Haarlem nimmer aan die Stad, door 's Lands Staaten zijn geschonken en afgestaan, met oogmerk om derzelver inkomsten te affecteeren aan het onderhoud der Predicanten en andere Kerkdienaaren van het voormaalg heerschend Kerk-Genootschap. Immers wierd in dat onderhoud, deels in 't gemeen, met dat der overigen, door de oprichting van het Generaal Geestelijk Comptoir te Delft, deels meer bepaaldelijk en afzonderlijk met opzigt tot de Gemeente van Haarlem, voorzien door het uitgeven in Erfpacht aan de Stad van den Grond van het Haarlemmer-Bosch, voor eene Jaarlijkse recognitie van 325 Guldens, volgens Resolutie der Staaten van Holland in dato 10. Decemb. 1583., en dus twee Jaaren na het gemaakt verdrag genomen (*Privileg. van Haarl. p. 345.*) „ om te dienen tot onderhoud van de Predicanten binnen de Stad Haarlem;” gelijk de Resolu-

lutie uitdrukkelijk zegt. Welke fom van 325 Guldens als Stedelijk Tractement, dan ook genoeg toereikend was, op eenen tijd, wanneer dit Tractement niet hooger was dan van *Een Honderd* Guldens: immers wierd, in 1582. slegts die fom, voor de eerstemaal aan den Predikant *J. Damius*, van Stads wegen betaald; gelijk ook, uit eene Staats-Resolutie van 9. Dec. 1598., te vinden in het *Kerkelijk Placaat - Boek*, D. II. pag. 139., blijkt, dat er ook toen nog niet meer dan vier Predicanten binnen de Stad waren; wordende, op verzoek van Burgemeesteren en Regeerders, bij die Resolutie, haar een *vijsde* Predicant geaccordeerd, die, „ gelijk de vier anderen, voor zijne diensten, jaarlijksch, van 's lands wege, wierd toegezegd 455 ponden van veertig grooten.” En is dit zoogenaamde Boschgeld dan ook altijd beschouwd geworden als een *stedelijk tractement*, en onder het overige begrepen te zijn, tot dat het zelve in eene subsidie van 's lands wege is veranderd geworden in den jaare 1677, wanneer de Stad, door eene ordonnantie der Finantie van Holland is verplicht geworden, om deezen Ertpacht van het Bosch aan de Succesfeuren van den Predicant *Wilhelmus van Hattum*, (zijnde deeze de eerste *negende* Predicant,) jaarlijksch als van 's Lands wege uittekeeren, aan welken dan ook nimmer hooger ordonnantie dan van 110 Guldens 's Lands tractement, op het Geestelijke Comptoir te Delft is gegeven geworden.

Wel is waar, dat de Stad de aan haar geschonkene en hier door geseculariseerde Geestelijke Goederen, tot kort na de Revolutie van 1795, afgezonderd van haare overige bezittingen, onder particuliere

ad.

administratie van eenen daartoe expresfelijk aangestelden Rentmeester gehouden heeft; — 't geen ook vooral in den beginne, uit hoofde van het bedongen onderhoud der Conventualen en het gefchil met de Malthefer Ridders, meer noodig was; en dat zij, vervolgens, uit de inkomsten derzelve, onder de trapswijze vermeerdering van het getal der Predicanten, derzelve van tijd tot tijd verhoogde stedelijke tractementen betaald heeft, immers voor zoo verre deze inkomsten daar aan toereikende waren: dan, daar deze fchikking en dit emplooi enkel een gevolg was van den aard des vorigen Bestuurs, en van de voorrechten, onder dat Bestuur, aan een bijzonder Kerkgenootfchap verleend, doch die bij de afcheiding van Kerk en Staat reeds gedeeltelijk zijn ingetrokken, en met de in de Staatsregeling bepaalde drie jaaren, voor het overige, moeten ophouden; — daar ook bovendien de post van Rentmeester over deze goederen, die, althans in de laatste jaaren voor zijne geringe moeite, niet minder dan *duizend* guldens jaarlijksch opleverde, voorzeker al te voordeelich was; om ze niet voor deelen of geenen gunfteling te maintineeren; — zoo kan daar uit geen gevolg getrokken worden ter begunftiging van de allezints ongegronde fustentue en wederrechtelijken eisch der Requestranten. Stads goederen toch houden niet op zodaanigen te zijn en blijven, onder welke onderscheidene administratiën of departementen van beheer, 't zij van Thesaurie, Rekenkamer, of welke andere ook gebragt en gehouden: en even min kon ook het zoo lang afzonderlijk gebleven beheer der gewezen Geestelijke, doch aan de Stad wettig toebehoorende, Goederen, op den aard en natuur derzelve influereen, of ten

prejudice strekken van Stads recht van Eigendom op
dezelven. — Waar uit dan volgt, „ dat *alle uitgif-*
„ *ten*, uit dit afzonderlijk Fonds, ten behoeve van
„ de voormaals heerschende of bevoorrechte Kerk
„ gedaan, even zeer als die uit alle overige Fondsen
„ der Stad, en in den eigenlijksten zin, uit derzelve
„ *gemeene Casse* zijn gedragen geweest;” gelijk zalks;
in de boven aangehaalde Missive van den Walfchen
Kerkeraad aan ons, te recht, en zeer juist, begrepen
en uitgedrukt word.

Zoo veel oordeelden wij, Burgers Vertegenwoor-
digers! verplicht te wezen aan de belangen onzer Stad
en haare Burgerij, om, ter deezer materie, onder uw
oplettend en onzijdig oog te brengen; vertrouwende
wij te zeer op uwe bekende doorzichtigheid, equi-
teit en verkleefdheid aan de bezworen Constitutie,
om eenige andere dispositie van Ulieden op de onge-
gronde eischen der Requestranten, te verwagten,
dan bij welke het deugdelijk Recht onzer Stad, ten
deezen gemaintineerd, en zij, in het ongestoord be-
zit van haar wettig verkregen Eigendom, des te meer
verzekerd zal worden.

En hier mede hoemen wij ons, onder de betuiging
van de oprechtste hoogachting;

Uwe Heilwensichende Medeburgeren,

10. Dec. 1800,

(Was getekend)

W. VAN SYPESTEYN.

B I J L E A A G

Copie.

Het Stadsbestuur binnen Haarlem,

Aan

Het Provinciaal Comité van Holland.

MEDEBURGERS!

U lieder Misfive van den 25. Januarij laastleden, behelzende verzoek om opgave van 12 daar bij vermelde poincten, bij ons ontfangen zijnde, wierd bij ons besloten, voor zoo veel de zes eerste poincten betreft, daar van bij extract kennis te geeven aan de Kerkenraden of Opzienders der bijzondere Godsdiensftige Genoodfchappen binnen deeze Stad, zo wel als aan de Regenten van de onderscheidene Gods- en Armhuizen.

Wij doen Ul. hier bij sub No. . tot No. . ingesloten, geworden de antwoorden, ons op de voorz. poincten gegeeven, die wij over het algemeen oordeelen van dien aart te zijn, dat daar mede de zes eerste poincten zullen zijn geëncideerd en beantwoord.

Wat aanbelangt het 8^e. poinct, opgave namentlijk van de Fondsen en wijze op welke de Leeraaren der

geweezen heerschende Kerk tot hier toe zijn bezoldigd, dient in antwoord, dat agt Predikanten van de Nederduitfche Gereformeerde Gemeente binnen deeze Stad genieten, elk jaarlijks van het Geestlijk Comptoir te Delft *f* 435, en een negende geniet van dat zelfde Comptoir *f* 110; doch deeze laafte ontfangt bij de Stad daarenboven *f* 326, welke fom de Stad verfchuldigd is aan den Rentmeester van Kennemerland, te betalen wegens Erfpacht der grond van het Haarlemmer Bosch, doch volgens Refolutie van de Staten van Holland van den 10. December 1583, wordt deeze fom gebruikt tot onderhoud der Predikanten binnen deeze Stad, en dus als Lands Tractement geconfideereerd.

Voorts wordt uit deezer Stads Casfa jaarlijks betaald aan elk der negen Predikanten *f* 1065, en daar en boven aan deeze Predikanten gezamentlijk een don gratuit van *f* 630.

De twee Predikanten van de Walfche Gemeente genieten mede van het Comptoir te Delft elk *f* 435, en uit de Stads Cas wordt aan den Walfchen Kerkenraad, zo tot betaling van de twee dienstdoende als van een Emeritus Predikant, betaald *f* 1365; wordende het Predikants Tractement in deeze Gemeente voorts vermeerderd door het geen de Confiftorie zoo uit haar eigen Fondfen, als uit de giften van particuliere Leden der Gemeente, bij het bovenstaande bijdraagt.

Het Kinder-, Academie- en Schoolgeld wordt bij het Lands Comptoir te Delft betaald volgens de Refolutien bij Holland genomen, ten aanzien van de Predikanten in de Steden van die Provincie.

Ten einde nu al verder het negende vraagpunt over den

den tegenwoordigen staat der zogenaamde Geestlijke Goederen te beantwoorden, moeten wij hier aanmerken, dat er een allernotabelst onderscheid plaats heeft tusschen onze Stad van Haarlem, en alle, ten minsten genoegzaam alle andere Steden en Plaatzten, van welke Gijl. opgaave in deeze gevraagd hebt.

Het zal U uit 's Lands Historien overvloedig bekend zijn, hoe in den wertigen opstand onzer Voorvaderen tegens de Spaansche Dwingelandij, de Stad Haarlem in den jaare 1572, een allergeweldigst beleg van omtrent 7 maanden heeft moeten verduuren, en eindelijk, na alles te hebben aangewend wat immer door een vrij geboren Volk tot behoud van Burgerlijke en Godsdienstige Vrijheid heeft kunnen gedaan worden, door hongersnood gedwongen is geweest, zich op genade en ongenade aan den algemeenen vijand overtegeeven

Deeze loflijke tegenstand onzer heldhaftige Voorvaderen is ten allen tijde erkend geweest, den grond gelegd te hebben tot het behoud der vrijheid deezer Landen en de afschudding van het Spaansche juk, daar onze Mcde-vaderlanders door zulk een voorbeeld aangevuurd zijn geworden, om niets ter verdediging van Vrijheid en Vaderland onbeproefd te laten.

De enorme schade, hier door geleden, welke met levendige couleuren afgeschilderd is in een Request, door Schout, Burgemeesters en Regeerders der Stad Haarlem, zoo voor hun zelve als uit naam en van wege der Gemeente Burgeren deezer Stede, in den jaare 1581. aan Prins Willem den Eersten van Oranje en de Staten van Holland gepraesenteerd, heeft dezelve aangespoord om daar in zodanige vergoeding hier

voor te vraagen, zo als in alle billijkheid zoude bevonden worden.

Dit heeft ten gevolgen gehad, dat den 24. April 1581. tusfchen de Staten van Holland en die van Haarlem over, dit stuk is getroffen een zeer aanmerkenswaardig accoord, bij hetwelk aan die van Haarlem, in plaats en met tenietdoening van alle verdere actien en pretensien, hoe ook genaamd, boven en behalven diverse andere voordeelen, concessien en exemptien, toegestaan en tot een vrij eigendom ten behoeve derzelve Stad en haare Burgerij, omme bij henlieden onwederroepelijk geaanvaard en geposfideert te worden, als andere Stads goederen opgedragen zijn.

I. Alle de Goederen, toebehoorende den Conventen, Geestlijke Collegien en Gilden, die binnen de Stad Haarlem en derzelve Parochie gestaan of geweest zijn, ten tijde dat de Stad wederom aan de Staatfche zijde was overgegaan.

II. De Goederen van de Kanonniken, eertijds Monniken te Amsterdam en Heilo geweest zijnde, mitsgaders de helft van de Goederen, toebehoorende de twee Conventen, in de Beverwijk gestaan hebbende.

Alles echter onder deeze mits, dat alle de conventualen en andere geestlijke perfoonen ter dier tijd wetlige Lidmaaten van dezelve Conventen en Collegien weezende, hun leeven lang geduurende naar behooren daar uit zouden worden gealimenteerd en onderhouden, en II. dat die van Haarlem uit de helft der goederen der twee Conventen in de Beverwijk, ook de helft van het Tractement van den Predikant en den Schoolmaester dier Plaats zouden betaalen.

Aan de eerften dezer twee voorwaarden, is door die

die van Haarlem met de beste trouw en naauwkeurigheid voldaan, in zoo verre zelfs, dat zij eerst in den Jaare 1625. en dus 44 Jaaren na hetzelfde accoord, ter gelegenheid van het afsterven van den laatsten Commandeur, in het bezit der Goederen der zogenaamde St Jans Heeren geraakt zijn.

De tweede derzelve voorwaarden, namentlijk het betaalen van de helft van het Tractement van den Predicant en Schoolmeester in de Beverwijk, heeft nog tot dit oogenblik van deze zijde voortgeduurd.

Nog is bij het slot van dezelve acte van accoord, nog deze generaale clausule bijgevoegd, dat die van Haarlem nog uit die voorsz. Goederen, zoo veel zouden verstrekken tot onderhoud van den Armen, binnen de voorsz. Stad, als de Lasten van de Stad eenigzints zouden mogen lijden.

Ook in dit Stuk, is door die van Haarlem aan hunne verpligting, meer dan volleedig voldaan, Stads Fianantien gaan gebukt onder den last der subsidien, uitschotten en overneemingen, welke in dit opzigt, sints twee eeuwen gedaan zijn.

Niet alleen zijn de zogenaamde Gemeene- of Stads Armen, sedert de oprichting van het Aalmoesfeniershuis, in den Jaare grotendeels voor Stads rekening onderhouden, niet alleen zijn aan de Nederduitsche Gereformeerde Diaconie, waar van de beheering in den Jaare 1786. met die der Aalmoesfeniers Armen is vereenigd geworden, enorme subsidien verstrekt, maar ook is aan den nood der Roomsche Catholijke Gemeente, de beheering, van welker Armen in den Jaare 1715. van die der Aalmoesfeniers Armen is gescheiden, zelfs in de laatste tijden, op de aannemelijkste wijze te gemoet gekoomen.

Eene optelling hier van, zoude alle verbeelding te boven gaan, en althans merklijk surpasseeren, al het geen gerekend zou kunnen worden uit de bovengemelde gecedeerde Goederen, door de Stad jaarlijks: genooten te zijn geweest.

Al het geen hier over is geposeerd, kan door de authentiekste bewijzen worden gestaafd, zijnde de origineele Acte van het voorsz. accoord nog ter sacristie deezer Stad berustende.

Daar nu hier uit volkomen blijkt, dat de possessie deezer Goederen, door onze Stad en Burgerij is verkreegen, *titulo quam maxime oneroso*, als zijnde gekogt voor het goed en bloed onzer Voorvaderen, daar zij en hunne succesfeuren stiptelijk aan alle voorwaarden van het gemelde accoord voldaan hebben, begrijpen wij dat het de grootste onrechtvaardigheid der Nakomelingschap zoude wezen, den vrijen eigendom van het geen van deeze Goederen nog overig mogt gebleeven zijn, aan onze Burgerij eenigermaate te contesteeren.

Zoo veel te minder kunnen wij dit onderstellen, daar de magt van secularisatie van eenigerhande Gecestetelijke Corporatien en Beneficien constantelijk door alle Oppermagten in alle Landen is geëxerceerd geworden, en althans de bevoegtheid daar toe, der toenmalige Staaten, als representeerende de Souvereiniteit deezer Landen, althans in deeze tijden, door u niet zal in twijffel worden getrokken.

Waar uit dan voor zeker volgt, dat deeze daad van Souvereiniteit, waar door de eigendom van deeze Goederen, aan onze Stad wettig is opgedragen, niet voor de tweedemaal kan worden uitgeoeffend, zonder *manifeste laesie* van alle beginselen van rechtmatigheid en billijkheid.

En

En terwijl wij nu niet gelooven zulks eenigzints uwe intentie te zijn, en in de tweede plaats, dat het oogmerk uwer aanschrijving, niet is opgave te vorderen der Stedelijke Eigendommen en Inkomsten, maar alleen van het geen gerekend kan worden, enkel door dezelve te worden geadministreerd, vermeenen wij gedispenseerd te zijn in eenig nader detail hier omtrent te treden, en met dit kort narré hier van gedefungeerd te hebben.

Nu overgaande tot het tiende vraagpunt, nopens het *Jus Patronatus* over eenigerhande Præbendes, Beurfen en Beneficien, uit deze gecedeerde Goederen spruitende, kunnen wij u rapporteeren, dat de Collatie van de Pastorie of Predikantsplaats in de Beverwijk, van ouds competeerde aan de Commanderie van St. Jan, te Haarlem, en overzulks aan de tijdelyke Regeerders van Haarlem, als dezelve vervangende, edoch, dat reeds zedert den Jaare 1615. het be-roepen van een Predikant, door den Magistraat van de Beverwijk is geëxerceerd, onder een Acte van *non Praejudicis*. Als mede, dat ook een geelyk *Jus Patronatus*, uit even denzelven oorsprong, door die van Haarlem zou kunnen gepraetendeerd worden over de Kerken van Heemskerk, Soeterwoude en Hazaerswoude, doch dat de uitoeffening daar van, al zedert onheuglyke tijden is in onbruik geraakt, en de wederinvoering daar van, door ons, ingevolge het besluit onzer Provisioneele Regeering, reeds in den Jaare 1795. genoomen, van ons met geene Kerklyke zaaken te zullen bemoeien, nimmer zou zijn gepraetendeerd geworden.

Andere Exercitien van het *Jus Patronatus*, uit deezen hoofde gesprooten, het zij werkelijk exteerende

of verouderd, zijn ons onbekend, ten zij dat bij het meergemelde accoord van 1581, aan die van Haarlem niet alleen is toegeftaan, maar zelfs is geftipuleerd, om drie Scholieren, waar van de Ouders niet van vermogen zijn, op de Univerfiteit van Leyden, in Studiis te onderhouden. Gelijk dan ook nog ter deezer dagen zekere *Ulrich de Graaff*, met brieven van voorfchrijving der Stad Haarlem, in het zogenaamde Staten Collegie, te Leyden, aangenoomen is.

In de voorheen bevoorrechte Nederduitfche Kerk, zijn gewoonlijk negen Leeraars, van welke de Tractementen, voor zoo ver ze door de Stad betaald worden, in het antwoord op Art. 8. zijn opgegeeven.

Het getal der Kofters in die Kerk is vier, te weeten in de groote Kerk, waar van het Tractement, buiten de Emolumenten, bedraagt *f* 315.

In de nieuwe Kerk, wiens vast inkomen is *f* 100.

In de Bakenesfer Kerk, welks Tractement *f* 170 is;

En in de Jans Kerk, die *f* 205 geniet,

Er zijn in deeze Kerk geene combinatien, maar ééne vacature, waar van het *annus gratia* voor de Weduwe van den overleedenen Leeraar wordt waargenoomen.

Met opzicht tot de Walfche voorheen bevoorregte Kerk, wordt dit Art. in het antwoord op Art. 8. beantwoord.

De Koster dier Kerke geniet van de Stad een jaarlijks vast Tractement van *f* 200.

In de Roomsche Catholijke Gemeente zijn agt Pastoors en drie Capellaanen of Socii.

In de Lutherfche Gemeente twee Leeraars.

In de Doopsgezinde Gemeente vier Leeraars.

In de Remonfrantsche Gemeente een Leeraar.

Ij de Evangelische Broedergemeente is thans geen
Leeraar; terwijl bij de Joodsche Gemeente alleen een
Wetlezer, doch geen eigenlijk gezegde Leeraar is.

Hier mede vertrouwen wij aan Ulieder intentie te
hebben voldaan.

Heil en Broederschap!

Het Stadsbestuur binnen Haarlem.

Ter ordonnantie van hetzelfde,

(Geteekend)

W. VAN SYPESTEYN.

Bij.

1889

B I J L A A G B.

Copia.

Accord tusfchen Zijne Excellentie en de Staaten van Holland ter eenre, ende Burgemeesters ende Regeerders van Haerlem ter andere zyde, aangegaan, ter vergoedinge van de Schaden en Verschotten door de Stadt, geduurende het beleg, geleden gedaan; geteekend en be- zegeld den 24. van April 1581.

Alfoe de Burgemeesteren ende Regeerders der Ste- de van Haerlem zeer ernstelicken vervolchden ende aanhielden, om van den Staten flants van Hollandt te hebben rembourfement ende betalinghe, zoe van tgunde vuyt des voorfcreuen Stadts beurfe, op die Soldie van eenige Capiteynen, Officieren ende Soldaten, item van arbeytslooonen, omme die Stadt ende bresfe, by den viandt gefchoten, weder te restaureeren, ende j- gens den viandt te fortifieren, verschoten ende betaeld es geweest, als oock van tgunt haere Borgheren, in- woonderen ende andere particuliere noch ten achteren zijn, zoe wel voor tonderhout van den Soldaten, die in den belegge gedurende ontrent zeuen maenden in groot getale binnen derfeluen Stede waren, ende opte toefegginge van betalinghe, by den Staten die van

Haer-

Haerlem gedaen, daer binnen ontfangen zijn geweest, als van verschoten penninghen ende geleuerde waren, die zij tottet voorscreuen onderhout, fortificatie, ende tot-redemptie van heur lyff ende goet, (als de viandt de Stadt deur honghersnoot becommen hadde,) hebben moeten leueren ende opbrenghen; ende voorts generalicken van allen anderen costen, bij denzeluen Burgeren, Inwoonderen ende anderen binnan der voorscreuer Stede ten zeluen tyde daar vooren ende nae, tot dezelve Stadt weder onder tgebiet ende gouernement van zyne Princelycke Excellentie gecommen es, gesupporteert; ende ommē te verhoeden, dat, ter cause van de Satisfactie, by die van Haerlem van zyne Excellentie ende den Staten vercregen, egheene twistē ofte onverstant tuschen denzeluen Staten ende Regeerders van Haerlem naemaels en soude mogen opryfen, ende ouerfulcx die Satisfactie geannulleert ende te nyete gedaen worden, sonder voortaan van eeniger waerde ofte crachte van deen oft dandere zyde gehouden te worden; soe hebben de voorscreue Staten, ten ouerstaen ende met aduise van zyne Princelycke Excellentie, met die van Haerlem onderlinge geaccordeert ende verdragen, ende denzeluen van Haerlem, ter oorsaecke voorscreuen ende in voldoeninghe van heuren gepretendeerde ende voorgewende achterwesen, in volle betalinghe van alle tgunst voorscreuen es gegeuen, ende ten vryen eygen opgedragen, gheuen ende opdraghē then vryen eygen mits desen den voorscreuen Burgemeesteren ende Regierders, ten behouue derseluer Stede, heuren Burgeren, Inwoonderen ende andere als bouen, de partyen van goederen, hier nae verclaert.

Eerst alle die goederen, toebehoorende den Con-
uen-

~~insten~~, Gheestelicke Collegien ende Ghilden; die
 binnen de Stadt Haerlem ende Parochie van dyen;
 ten tyde van de Satisfactie, gestaen ofte geweest zyn.
 Ende daar en bouen de goederen van de Canonicken,
 eertyts Monicken tot Aemstelredam ende Heylloo ge-
 weest zynde, mitsgaders ook de helft van de goederen,
 toebehoorende den twee Conuenten, in de Beuerwyck
 gestaen hebbende, daer van de Staten dander helft tot
 henwaerts behouden, omme by henlyyden *ad pios usus*
 geemployeert te worden, midts dat de lasten, daer up
 staende, mitsgaders de alimentatien van de conuentualen,
 den Predicant ende Schoolmeester van dier plaets,
 oock halff ende halff gedraghen sullen worden; van
 welken goederen eensdeels by zeeckeren Gecommit-
 teerden van de Staten inventaris ende Staet gemaect is;
 anderzullen de voorscreuen Burgermeesteren ende Re-
 gierders van Haerlem; van wegen ende vuyten name
 der voorscreuen Staten; den conuentualen, collegien
 ende ghilden, die als noch gheen inventaris ofte
 staet voerleggen en hebben; behoorlicken staet aff-
 eyschten, ende doen ouerleuerten van allen den goe-
 deren, die ten tyde van de voorscreue satisfactie hem-
 lyyden toequamen, ende oock van allen den voor-
 screuen conuentualen; collegien ende ghilden ouer-
 nien de brienen ende munimenten, die zij van deselue
 heure goederen hebben; tot alle twelck zy oock den
 onwilligen sullen mogen bedwingen by ghysfelinghe en-
 de apprehensie van heuren personen, die daer inne
 weygerich bevonden sullen worden, ist noodt; waer
 toe de voorscreue Staten denzeluen Burgemeesteren
 ende Regierders geauctorizeert ende volcommen last
 gegeuen hebben, auctorizeeren ende volcommen last
 geuen by dezen onwederroupeelyck, omme alle de

voorfcreue goederen by hem luyden geaenvaert, ende geposfideert te worden, als andere stadts goederen, ende defelue te moghen vercoopen ten behouue ende profyte als bouen: welverftaende, dat die van Haerlem die conuentualen ende andere geestelicke perfonen, wezende wettige litmaten van dezelve conuenten ende collegien voor date van de fatisfactie aengenomen naar behooren, eerlicken ende wel fullen alimenteren ende onderhouden, naar tvermoegen derfeluer goederen, in conformite van de pacificatie van gendt; ende fullen alle die conuentualen; heure residentie in den belegge ende daer vooren binnen Haerlem gehadt hebbende, hem by den anderen mogen verzamelen in een bequame plaetse ofte conuente, dat hem de Burgemeestren ende Regierders daar toe fullen laten volghen ende toeyghenen, om heur leuen lanck, ofte foe langhe hen dat gelieft, by den anderen te woonen, omme dandere cloosteren ende conuenten by den voorfcreuen Burgemeestren ten behouue als voren geaenvaert te worden, alle welcke goederen van de voorfcreue conuenten, collegien ende ghilden die voorfcreue Staten beloofd hebben ende belouen by defen de voorfcreue Burgemeestren ende Regierders, ten behouue als voren, te laeten ten vryen eyghen, met alfulcke lasten; als die by de jegenwoordige conuentualen, ghildebroederen ende gheestelicken perfonen, ende heuren voorzaten mede belast ende beswaert zyn, sonder meer; ende oock dese alienatie ende opdrachte, by allen contracten van payse, bestandt ende anders staende te houden, ende te doen valideren: welverftaende, dat; indien naemaels die van Amsterdam, ofte eenighe andere Steden, by bewillinge van de Staten, ofte anders dan bij transactie ofte eenige andere onerose titule, de
 goe-

goederen van de [conuenten ende collegien, binnen
 heure Stede gelegen, quamen te behouden, dat de
 voorscreue Staten, in sulcken gevalle, die van Haer-
 lem in gelde betalen fullen de somme van twee hon-
 derd duyfent ponden, van XL grooten tpondt, op
 vier als dan eerstcommende Jaeren; laetende hemlyu-
 den nyettemin de voorscreuen goederen behouden,
 sulcx ende inder voughen, als andere Steden dat
 toegelaeten zal zyn.

Bouen dyen fullen die van Haerlem, ten eeuwighen
 daghen, vry behouden het Cleick ende Bode ampten;
 die Marct ende Hamburger Bierthollen; het Veer, in
 de Leede leggende, dat by die van Haerlem gestopt
 es geweest; waer voren zy jaerlicx, ten comptoire
 van Kennemerlant plāghen; te betalen de somme van
 hondert acht ende vyftich ponden thien schellingen,
 munte als voren; met noch zeuenthien gelycke ponden
 thien schellingen, voor de recognitie van dat die van
 Haerlem heuren vleyschexchys verhooght ende be-
 sterfgeld afgefelt hebben, ende dat men int Haerlem-
 mer Bosch nyet en soude tappen; daer van zy voort-
 taen exempt fullen blyuen; item zullen mede ten eeu-
 wigen dagen ontlast ende bevryt zyn van hondert
 twintich gelycke ponden, die zy jaerlicx aen handen
 van den thollenaer van Sparendam mosten vuytkeeren
 ende betaelen, voor dat alle waeren, vuytten noorden
 binnen Haerlem comende, ende aldaer nyet vercoft
 en worden, weder vry van den thollen naer den
 noorden gescheept moegen worden; ende dat oock
 de schryten, sonder denne deur Haerlem varende,
 vry zyn van de roertholle; bedraghende alle de voors-
 screue partijen twee hondert zes ende tnegentich ge-
 lycke ponden; die voorttaen vuyte reeckeninghen van

ennemeriant ende van de voorscreuen thollen gelaeten fullen worden; ende van de resterende onbetaelde jaeren ontlast blyuen; ende die van Haerlem ten eeuwighen daghen blyuen genietende de voorscreue vryheid in de thollen van de goederen, die vuyten Noorden comende, ende nyet vercoft zynde, weder naer den Noorden gescheept werden, als oock de Schuyten sonner denne vry zullen wesen van de roertholle.

Voorts fullen die van Haerlem theuren proffyte hebben ende genyeten de weydinge van de duynen ende wildernisfen; noch aen de domeynen wesende; beginnende van den zuyden, royende van den dorpe van Voorhout op Noortwyck naer Zee gaende, ende van daer noortwaerts tot de duynen van Arenberghen, leggende in Heemskercke; des zullen die van Haerlem, opte weydinge, hem reguleren naer de ordonantie daer op gemaect, ofte noch te maaken: welverstaende, dat hier onder nyet begreepen en es de weydinghe in de duynen van Bréderode, ende andere, daer van eenige particuliere, voor den jaere XVC tachtentich, trecht van weydinghe vercregen hebben: welverstaende, dat de voorscreue Staten die voorz. weydinge, theuren belieuen, tot allen tyden fullen moghen redimeren, ende aen hen losfen metter somme van zes Duyzend ponden, munte als voren, te betaalen op zes vervolgende termynen van jaeren, als telken termyn duysent derseluer ponden; ende die van Haerlem, ontfanghen hebbende den eersten termyn, fullen de facta van dezelve weydinghe assitant doen; ende de voorscreuen Staten daer mede laeten gewerden.

Bouen al desen, soe hebben de voorscreue Staten beloofst en belouen by desen den voorscreuen Burgemeesteren ende Regierders van Haerlem, ten behouue

a's voren, noch te betalen, sonder eenig afflag, de somme van twee hondert duyzent ponden, munte als voren, op derthien vervolgende jaeren, te weten, twintich duysend ponden binnen tsiaers, naer dat de generale middelen binnen de voorscreue Stadt in treyn gebracht ende geheuen sullen worden by verpachtinge ofte Collectatie; om twelck te moghen geschieden, zoe hebben de voorscreue Burgemeesteren ende Regierders, vuyten naame van de geheele Burgerie ende Gemeente, beloofte ende bejouen by desen, dat sonder eenighe verhindefinge ofte letsele een Commisfaris van de Staten dezelve middelen, als in andere Steden, mede aldaer binnen Haerlem zal moghen verpachten ofte doen colleeteeren, omme den eersten Mey aldaer mede geheuen ende ontfanghen te worden; ende voorts de refterende honderd tachtig duyzend ponden, op twaelf daar aen volgende jaeren, als telcken jaere vyftien duyzend gelycke ponden; tot verzeekerunge van de voorscreue twee hondert duyzend ponden, hebben die voorscreue Staten die van Haerlem in handen gestelt ende verbonden, stellen ende verbinden by desen alle tgunft van de generale middelen binnen derseluer Stede ende Parochie van dien comen sal, omme opten voorscreuen termyn te ontfanghen; ende, ingevalle deselve middelen zoe veel nyet vuyt en bragten, soe hebben de voorscreue Staten hem luyden beloofte ende belouen by desen, in sulcken gevalle, het cort ofte den geheelen termeyn (in cas dezelve middelen ouer Hollant in den Steden geheel quamen te cesseren) vuyt andere des Gemeenelands penningen te doen betaelen, ende daar voren specialicken verbonden ende in handen gestelt alle die contributien ende subuentien, zoe wel ordinaris als extra ordinaris, hoe men deselve

foudes

soude mogen noemen, die ouer Kennemerlant ende
 Kennemergevolch geheuen fullen worden; ordonneren-
 de onwederroupelicken by desen den ontfangen ofte
 ontfangers derseluer middelen, contributien ende sub-
 uentien, dan in der tyt wesende, den voorscreuen
 Burgemeesteren ende Regeerders van Haerlem daer
 vuyt hen zoe vele theuren contentemente te asigne-
 ren, omme daer vuyt den geheelen termyn ofte tcoert
 te mogen ontfangen; ende mits voor de eerste reyze
 ouerbrengeende copie auctentyck van desen, met be-
 hoorlicke quitantie daer op dienende, fullen den ont-
 fangers de somme in vuytgeuen gepasseert en geleden
 worden. Ende belouen d' voorscreue Staten denseluen
 Burgermeesteren ende Regierders noch te betalen, vuyte
 eerste penninghen, die van de generale middelen bin-
 nen Haerlem geheuen ende ontfangen fullen worden,
 de somme van twee Duyzend gelycke ponden, tot
 hulpe ende assistentie van de costen der reparatien,
 die aen de groote Sluyse tot Sparendamme gedaen,
 ende by die van Haerlem verschoten zyn, die den
 ontfangen derzeluer middelen, mits ouerleverende hier
 van extract ende behoorlicke quitantie, geleden fullen
 worden in reeckeninge; ende sal de Stadt van Haer-
 lem vry ende exempt wezen in den omneslagen van
 den contributien, die men doen zal, omme dandere
 Steeden van heur luyder groote reeckeninge te betaelen.

Voorts zoe hebben zyne Princelycke Excellentie
 ende die Staten beloofd ende belouen by desen, die
 van Haerlem de facto wederomme te stellen in de
 possessie van allen heuren preeminentien ouer den dor-
 pen van Kennemerlant ende Kennemergevolch, als zy
 ouer XX, XXX, XL ende L jaeren gehadt hebben,
 zonder dat hen zal obsteren die veranderinge, die

zeedert de XX jaeren herwaerts daer inne gepleecht es geweest.

Des soe hebben dvoorscreue Burgemeesteren ende Regierders, van weghen de voorscreue Stede, beloofte ende belouen by desen, tot vorderinge ende opbouwinge der seluer Stede, te betaelen, vuyten naemen ende van wegen den voorscreuen Staten van Hollandt, het hart dack, dat men behouft, totte optimmeringe van de huysen, die by den brant, ende den Soldaten verniyelt ende gedemolieert zyn geweest, zoe wel die alreede, naer date van de satisfactie, opgetimmert zyn met hart dack, als die ghene, die binnen acht toecomende jaeren weder opgetimmert zullen werden. Ende, dat zy daer beneffens oock drie jongers, die men bevinden sal clouck ende vernuftich van verstande, ende douders van dyen nyet van vermogen te zyn, omme deselue ter Schole te houden, soe binnen die Stad van Haerlem, als binnen die Vniuersiteyt van Leyden, in Studys sullen onderhouden. Van gelycken hebben zy beloofte ende belouen by desen vuyt die voorscreuen Goederen, zoe vele te verstrecken tot onderhout van den armen binnen der voorscreuer Stadt wesende, als die lasten van de Stadt eenichzints sullen mogen lyden.

Ende sullen hier mede alle vordere actien van achterheyt, schaede, ofte hoedanich tselue genaempt soude mogen worden, aff, doot ende te nyete wesen, mitsgaders de satisfactie, die zyne Excellentie ende den Staten van Hollandt den Burgemeesteren van Haerlem gegeuen hebben; ende ouerzulcx die van Haerlem in alles hem sullen hebben te dragen als dandere Steden van Hollandt.

Dan alsoe zyne Excellentie ende de Staten van Hollandt nyemant in zyne conscientie en willen dwinghen,
zal

zal eenen yegelicken vry nae zyne conscientie mogen leuen, zonder gerechercheert ofte achterhaelt te worden, dan alsoe veele simple luyden by menschelicke inzettingen, becleet met een vuyterlicken schyn, verleyt worden van God, twelck int naecommen van Goodts woordt nyet geschieden en kan, soe hebben de voorscreue Staten, ten ouerstaan ende met advise van zyne Princelicke Excelencie, verstaen ende goetgevonden, dat oock binnen de Stadt Haerlem, in conformite van de ouercompste van de Vnie tusfchen den Lande van Hollandt ende Zeelant, in den Jare XV. zesfentzeuentich gemaect, als in alle dandere Steden van Hollandt gheene andere exercitie van Religie en sal worden geexerceert, dan van de Gereformeerde Religie; ende dies aangaende hen reguleren nae de laeste Resolutie, Staetsgewys by die van Holland en Zeelant onlanx; als in Martio Iestleden tot Amsterdam, ghenomen.

Alle twelck de Staten ende de Burgermeesteren ende Regierders van Haerlem aan wederzyden elckanderen belooft hebben ende toegeseyt, belouen ende toefeggen by desen, in allen poincten vast ende onuerbreeckelick te onderhouden ende nae te eommen.

Bevelen ende belasten daer omme zyne Princelicke Excelencie ende de voorscreue Staten, dien van den Raede Provinciael van Hollandt, ende allen anderen Justicieren ende Officieren derseluer Landen, alle tgunt voorscreuen es nae te doen eommen, ende egheene provisie hier tegens te verleenen, ofte te gedoeghen dat den voorscreue Burgemesteren ende Regierders hier inne eenich hinder ofte letzel gedaen worde; maer veel eer alle behulp, addressse ende vorderinge denseluen te doen,

doen, omme tenhouden van dese volcomelycken, nae syne forme ende inhouden te mogen genieten.

Ende tot verseeckerheyt van alle tguant voorscreuen is, hebben zy aen wederzyden gebeden zyne Princelike Excelencie, deser twee alleens luydende, daer van zy elkx een hebben, als hooghe ouerigheyt, ouer hemluyden te willen teyckenen, ende vuythangende doen besegelen, ende tot meerder kennisse ende vasticheyt, zoe hebben de Staten van Hollandt voornoemt dezelve mede, by heuren Secretaris van heurentweghen, doen onderteyckenen, ende daer beneffens, metter Staten zegele, sulcx sy tegenwoordelick gebruycken, vuythangende bezegelen, als ook die van Haerlem voor hem seluen die alle beyde met heure Stadts zegele vuythangende bezegelt hebben. Aldus gedaen binnen der Stadt Amstelredamme, op ten vierendetwintichsten Aprilis, int jaer ons Heeren dnyfent, vyff hondert, een ende tachtig; naer Paeschen, (was onderteekend) Guillaume de Nasfau (lagerstond) Ter ordonnantie van de Staten. By my (was geteekend) C. de Rechtere (nog laagerstond) Bezegeld met het zegel van zyne Excellentie, 't zegel van de Staten ende van de Stad Haerlem, onder uythangende aan zyde koorden.

